

Η διδασκαλία περί «ασπίλου συλλήψεως» της Θεοτόκου

Πρωτοπρεσβύτερος π. Θεόδωρος Ζήσης, με υποσημειώσεις Λεοντίου Μ. Δ.

1. Η παπική αίρεση και η Ορθόδοξη θέση.

Μεταξύ των καινοφανών και αιρετικών δογμάτων του Παπισμού συγκαταλέγεται και η διδασκαλία περί της "ασπίλου συλλήψεως" (immaculata conceptio) της Θεοτόκου. **Σύμφωνα με αυτήν η Θεοτόκος ήτο απηλλαγμένη όχι μόνον των προσωπικών αμαρτιών, αλλά και αυτού του προπατορικού αμαρτήματος, του μεταδιδόμενου δια της φυσικής γεννήσεως εις πάντας τους ανθρώπους.**

Συνελήφθη δηλαδή από τους γονείς της Ιωακείμ και Άννα «ασπίλως», χωρίς να της μεταδοθεί το προπατορικό αμάρτημα. Ή αιρετική αυτή διδασκαλία επί αιώνες απερρίπτετο και από μεγάλους παπικούς θεολόγους, όπως π.χ. ο Θωμάς ο Ακινάτης, διότι εκτός του ότι δεν έχει κανένα έρεισμα στην Αγία Γραφή και στην Πατερική Παράδοση, προσβάλλει την μοναδικότητα της υπερφυσούς Γεννήσεως του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Μόνον ο Χριστός εγεννήθη ασπίλως, διέκοψε την δια της φυσικής γεννήσεως διαδοχική μετάδοση του προπατορικού αμαρτήματος, διότι η ιδική του σύλληψη δεν ήταν φυσική, αλλά υπερφυσική, δεν συνελήφθη εκ θελήματος και εκ της συναφείας ανδρός και γυναικός, αλλά ασπόρως «εκ Πνεύματος Αγίου και Μαρίας της Παρθένου». Ή Ύπεραγία Θεοτόκος ήτο "απειρανδρος" και "απειρόγαμος", δεν είχε δηλαδή πείρα ανδρός και γάμου, και ήταν ακόμη "άνανδρος", δεν είχε σύζυγο, άνδρα.

Ο Ιωσήφ ο Μνήστρω ήταν απλώς προστάτης και κηδεμών, γι αυτό και όταν διεπίστωσε ότι ήτο έγκυος, μη γνωρίζων ακόμη την θαυμαστήν εκ Πνεύματος Αγίου σύλληψη, σκέφθηκε να την διώξει, «εβουλήθη λάθρα απολύσαι αυτήν» (Ματθ. 1, 18- 19). **Η Θεοτόκος κατά θαυμαστό τρόπο εγέννησε (τον Κύριο), ενώ ήταν παρθένος, αλλά και μετά τον τόκο επίσης παρθένος, τριπάρθενος και αειπάρθενος· προ του τόκου, εν τω τόκω και μετά τον τόκον.**

Δεν συνέβη το ίδιο και με την σύλληψη και γέννηση της Ύπεραγίας Θεοτόκου. Εγεννήθη βέβαια με θαύμα από στείρους και ηλικιωμένους γονείς, τον Ιωακείμ και την Άννα, κατά τα άλλα όμως ήσαν όλα φυσικά· υπήρξε συνάφεια ανδρός και γυναικός, συζυγία και σπορά· η θεοπρομήτωρ Άννα δεν ήταν απείρανδρος και απειρόγαμος και άνανδρος, ούτε παρθένος· είχε σύζυγο τον Ιωακείμ· **η σύλληψη της Ύπεραγίας Θεοτόκου δεν ήταν άσπορος, αλλά εκ σπέρματος του πατρός της Ιωακείμ, όπως όλων των ανθρώπων. Γι αυτό και μεταδόθηκε και εις Αυτήν το προπατορικό αμάρτημα.** Η μόνη άσπιλος και υπερφυσή σύλληψη είναι η εκ Πνεύματος Αγίου και άνευ σποράς σύλληψη και γέννηση του Θεανθρώπου Χριστού εκ της Παρθένου Μαρίας. Είναι ο μόνος αναμάρτητος καθ' όλα,¹ ο τελείως και απολύτως αναμάρτητος.

Η Ύπεραγία Θεοτόκος είναι σχετικώς αναμάρτητη, **ως μετέχουσα του προπατορικού αμαρτήματος.**²

Παρά ταύτα, ενώπιον τόσον σαφούς εκκλησιαστικής διδασκαλίας, υποστηριζομένης και

¹ Χωρίς καθόλου προσωπικά αμαρτήματα και χωρίς το προπατορικό αμάρτημα, διότι αυτό μας χωρίζει από τον Θεό, αλλά ο Ιησούς εκτός από τέλειος άνθρωπος είναι και τέλειος Θεός και έτσι μας ενώνει στον εαυτό Του.

² Το αμάρτημα των προπατόρων δεν φθάνει στους άλλους ανθρώπους σαν δικό τους (προσωπικό) αμάρτημα αλλά εκφράζει τη ροπή στην αμαρτία και την έχθρα του ανθρώπου προς τον Θεό. Έφερε το θάνατο και μπορεί να μας παρασύρει στην αμαρτία αλλά δεν είναι το ίδιο αμαρτία γιατί αφορά τη φύση μας και όχι το πρόσωπο του καθενός. Η έκφραση «σχετικώς αναμάρτητη» καλύτερα να λείπει, γιατί μπορεί να θεωρηθεί ότι συγκρίνει ανόμοια πράγματα ή ότι εισάγει αμαρτίες της Θεοτόκου λόγω του προπατορικού αμαρτήματος, πράγμα ανυπόστατο. Διότι η Παρθένος «η ίδια διέλυσε μέσα της την έχθρα που υπήρχε (σαν προπατορικό αμάρτημα) στην ανθρώπινη φύση κατά του Θεού, και άνοιξε τον Ουρανό και προσείλκυσε την χάρη και έλαβε τή δύναμη ν' άγωνισθῆ κατά τῆς άμαρτίας» [λέει ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας](#). Επομένως αντ' αυτού ας λέμε: «**Η Ύπεραγία Θεοτόκος είναι παντελώς αναμάρτητη, αν και (ως άνθρωπος) μετείχε του προπατορικού αμαρτήματος**».

υπό πολλών παπικών θεολόγων, ο πάπας Πίος ο Θ΄ δεν εδειλίασε,³ αλλά αυθαιρέτως και εγωϊστικώς καινοτομών ύψωσεν εις δόγμα το έτος 1854 την περί "ασπίλου συλλήψεως" διδασκαλία, προσθέσας και άλλην αίρεση στις πολλές άλλες αιρέσεις του Παπισμού. Από πολλούς ειδικούς ερευνητάς υποστηρίζεται ότι η ενέργεια αυτή προετοίμαζε την άλλη φοβερή αίρεση και πλάνη του Παπισμού, το "αλάθητο" του πάπα, το οποίο εδογματίσε μετά από λίγο η Α΄ Βατικάνειος σύνοδος του 1870.

Ηθελε, δηλαδή, το Βατικανό να δείξει ότι ο πάπας δεν δεσμεύεται ούτε από την Άγία Γραφή ούτε από την Πατερική Παράδοση· μπορεί να δογματίσει και εναντίον αυτών, γιατί είναι "αλάθητος".

2. Το τροπάριο της εορτής της Κοιμήσεως δεν διδάσκει την "άσπιλον σύλληψιν".

Εκθέσαμε απλοϊκά και σύντομα τη σχετική διδασκαλία, την αιρετική του Παπισμού και την Ορθόδοξη της Εκκλησίας, για τις οποίες μπορεί κανείς να βρει πολύ περισσότερα στα δογματικά εγχειρίδια Ορθοδόξων Θεολόγων και σε ειδικές μονογραφίες. Ή σύντομη και ποιμαντική ενασχόλησή μας με το θέμα αυτό παρακινήθηκε από σχόλιο του "Ορθοδόξου Τύπου" στο φ. 1819 της 12ης Φεβρουαρίου 2010, στη στήλη "Γεγονότα και Σχόλια", με τίτλο «Σύλληψις "άσπιλος" και σύλληψις "άσπορος"».

Αφορμή του σχετικού σχολίου, ήταν ερώτημα που υπεβλήθη από αναγνώστη, μήπως κακώς απορρίπτουμε το παπικό δόγμα περί "ασπίλου συλλήψεως" της Θεοτόκου, αφού στο τρίτο (3) κάθισμα του όρθρου της εορτής της Κοιμήσεως γίνεται λόγος για Γέννηση με άσπορη σύλληψη. Μπορεί πράγματι κανείς, αν δεν προσέξει καλά το κείμενο του τροπαρίου, να προβληματισθεί και να απορήσει για το νόημά του.

Το ίδιο ερώτημα υπεβλήθη εις τον γράφοντα σχεδόν κατά την αυτή περίοδο, ίσως και από το ίδιο πρόσωπο, που ήθελε φαίνεται να διασταυρώσει και να ασφαλίσει την απάντηση, ώστε να μη υπάρχουν αμφιβολίες και επιφυλάξεις. Σπεύδουμε πάντως να πούμε ότι, αν όντως το τροπάριο αυτό εδίδασκε την "άσπιλον σύλληψιν", θα το είχαν ήδη εντοπίσει οι παπικοί θεολόγοι και θα είχαν με αυτό πλουτήσει το οπλοστάσιό τους εναντίον όσων απορρίπτουν το αιρετικό τους δόγμα, ιδιαίτερα εναντίον ημών των Ορθοδόξων, λέγοντας ότι ούτε τα κείμενα της λατρείας μας δεν προσέχουμε. Το έχουν κάνει αυτό, ιδιαίτερα ο γνωστός παπικός θεολόγος M. Jugie, επικαλούμενοι Άγιους Πατέρες, των οποίων όμως τα χωρία κακοποιούν και παρερμηνεύουν.

Πάντως το εν λόγω τροπάριο, εξ όσων γνωρίζουμε, δεν το επικαλέσθηκαν, πράγμα που σημαίνει ότι δεν υποστηρίζει την "άσπιλον σύλληψιν". Αν την υπεστήριζε, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα το είχαν ήδη χρησιμοποιήσει. Ας δούμε όμως το τροπάριο τι λέγει και ποιο είναι το θεολογικό του νόημα:

Κάθισμα. Ηχος γ΄. Την ωραιότητα

Εν τη Γεννήσει σου σύλληψις άσπορος· εν τη Κοιμήσει σου νέκρωσις άφθορος· θαύμα εν θαύματι διπλούν συνέδραμε Θεοτόκε. Πως γαρ η απείρανδρος βρεφοτρόφος αγνεύουσα; Πως δε η μητρόθεος νεκροφόρος μυρίζουσα; Διο συν τω Αγγέλω βοώμεν σοι· Χαίρε η Κεχαριτωμένη.

Το πρόβλημα δημιουργεί η αρχική φράση «Εν τη Γεννήσει σου» και ιδιαίτερα η γενική "σου", η οποία όμως, όπως διδασκόμασταν από το Συντακτικό, δεν είναι υποκειμενική αλλά αντικειμενική· δεν πρέπει δηλαδή να ερμηνευθεί "όταν γεννήθηκες", αλλά "όταν γέννησες". Εννοείται, δηλαδή, εδώ «Εν τη Γεννήσει του Υιού σου»· όταν γέννησες τον Υιόν σου, τον Χριστό, και όχι "όταν γεννήθηκες εσύ" από τον Ιωακείμ και την Άννα.

³ Δεν εδίστασε, καλύτερα να ενοήσομε.

Η αναμφίβολη αυτή ερμηνεία ενισχύεται από την ακολουθούσα προσδιοριστική φράση «σύλληψις άσπορος», η οποία παραπέμπει σαφώς στην γέννηση όχι της Θεοτόκου από τους Ιωακείμ και Άννα, όπου υπήρχε σπορά, αλλά στην Γέννηση του Χριστού από την Θεοτόκο, η οποία ήταν άνευ σποράς, "άσπορος", εκ Πνεύματος Ἁγίου.

Ουδείς μέχρι τώρα, ούτε οι παπικοί, ετόλμησε να ισχυρισθεί ότι η Γέννηση της Παναγίας από τους γονείς της ήταν άσπορος. Επομένως **το «Εν τη Γεννήσει σου σύλληψις άσπορος» ερμηνεύεται: «Κατά την Γέννηση του Υιού σου η σύλληψη ήταν άσπορος»** και όχι «Κατά την ιδική σου γέννηση η σύλληψη ήταν άσπορος».

Το απολυτίκιο της εορτής των Ἁγίων Προπατόρων, κατά την δεύτερη προ των Χριστουγέννων Κυριακή, λέγει σαφώς ότι η Παναγία εγεννήθη «εκ σπέρματος» των γονέων της, ενώ η ίδια εγέννησε τον Χριστόν ασπόρως. «Καυχώνται εν δόξη οι Άγιοι ότι εκ σπέρματος αυτών υπάρχει καρπός ευκλεής η ασπόρως τεκούσα Σε».

Στο γνωστό επίσης δοξαστικό Θεοτοκίο του εσπερινού του α΄ ήχου λέγεται ότι η Θεοτόκος εσπάρη από ανθρώπους: **«Την παγκόσμιον δόξαν την εξ ανθρώπων σπαρείσαν και τον Δεσπότην τεκούσαν»**. Και η συνέχεια του καθίσματος της Κοιμήσεως αναφέρεται στην Γέννηση του Χριστού και όχι της Θεοτόκου. Αφού κάνει λόγο για το διπλό θαύμα της ασπόρου συλλήψεως και της αφθάρτου νεκρώσεως επεξηγεί με το "γάρ": "Πως γαρ η απείρανδρος βρεφοτρόφος αγνεύουσα;". Δηλαδή: «Πως είναι δυνατόν, εσύ που δεν γνώρισες άνδρα (απείρανδρος) και είσαι αγνή, να τρέφεις με το γάλα σου ένα βρέφος»;

Δεν υπάρχει επομένως καμμία αμφιβολία ότι το εν λόγω κάθισμα δεν έχει καμμία σχέση με το δόγμα της «ασπίλου συλλήψεως» των Παπικών. Αναφέρεται στην μόνη άσπιλη και άσπορη σύλληψη του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, τον οποίο εγέννησεν η Θεοτόκος υπερφυώς εκ Πνεύματος Ἁγίου, εγκαινιάζοντας έτσι και την πνευματική γέννηση όλων των πιστών εκ Πνεύματος Ἁγίου μέσα στην κολυμβήθρα του Ἁγίου Βαπτίσματος.

Πηγή: Ορθόδοξος Τύπος: 2/4/2010 & <https://www.impantokratoros.gr/6E8C8F24.el.aspx>

Δείτε ακόμη:

Ομιλία του Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα στην Γέννηση της Θεοτόκου:

<https://www.imdleio.gr/diaf/2024/ag.Nik-Kavasilas-gen-Theotokou.pdf>

Το παρόν (εκτυπώσιμο): https://www.imdleio.gr/diaf/2024/aspilos_syl-p.Thod_Zeses.pdf